



Kad gradonačelnik Londona počne pisati o izvanzemaljcima, kao što je to Boris Johnson učinio u britanskom Telegraphu, znate da se nešto izvanredno dogodilo. (Usput, da stavimo politiku na stranu, Borisova kolumna je predivno malo zadovoljstvo!). Međutim, čini se da smo oboje osjetili potrebu da nešto naškrabamo nakon što smo vidjeli najunosniji film ovog eona.

Slijedeće nikako nije iscrpna analiza tog filma. Gomila drugih ljudi je to već napravila. Čak im se i Vatikan pridružio. Ovdje su samo neke istaknute misli koje su mi pale na pamet. **ALI PAZITE SE** – ima nekoliko **SPOJLERA!**

- **Ljepote Zvijeri:** Nema sumnje da je ovaj film "zvijer" – za njegov nastanak bila je potrebna samo onolika vrsta megalomanije koju inače povezujemo s feldmaršalima. Međutim, budući da je najveći napor uložen u vizualnu zamisao i izvedbu Avatara, nije neko iznenađenje da najveći dojam ostavlja upravo njegov izgled. I eto! To mora da je jedno od najzapanjujuće lijepih filmskih iskustava ikada stvorenih. Pandora, svijet kojeg nastanjuju Na'vi, je melem za oči, Edenski raj. Još uvijek u mislima često odlutam natrag do fluorescentnih čuda njegovih šuma tijekom noći (i nešto manje često do lebdećih planina koje, budući da sam malo kritičniji, mi nisu toliko uvjerljive). Nema čuda da ljudi smatraju da su sumorne bež i sive boje stvarnog svijeta manje ugodne. Iako, nisam siguran da bi ikada mogli zavoljeti izgled Na'vija – ili samo izražavam svoje užasne alijenističke predrasude?

- **Puna Uronjenost u Fantaziju** – nema niti sumnje u efekt uranjanja u radnju (gledali smo ga u 3D-u, čega sam postajao sve manje i manje svjestan dok je film trajao). Ona je bombastična, preplavljujuće emocionalna: drugim riječima, sve što platite za ovaj eskapistički blockbuster. Cijela poanta je bijeg – u ovom slučaju, toliko daleko da se mjeri u svjetlosnim godinama – tako da ništa čudno da su se ljudi mučili pokušavajući se vratiti na zemlju nakon filma. To objašnjava zašto sam potpuno uživao u filmu – kao i moj 11-godišnji sin Joshua.

Ali, to također objašnjava zašto sam za vrijeme filma tolerirao:

- **ultra-plitku karakterizaciju likova** – svaki lik je samo brojka:

o invalidni bivši marinac dobiva noge (!) pa prelazi na stranu domorodaca u sumnjivoj tajnoj misiji (Sully);

o vojni zapovjednik vidi sve crno-bijelo (Col Quaritch);

o odlučna znanstvenica (Augustine) bori se protiv bedema vojne moći i korporacijske pohlepe (koju utjelovljuje Selfridge (bez sumnje potomak obitelji iz robne kuće), da bi zaštitila dragocjene objekte svog istraživanja (Sigourney u Gorilama u magli, halooo);

o borbena pilotkinja helikoptera iznenada postupa protivno naredbama i plemenito se žrtvuje za novu svrhu (Chacone) itd., itd.);

- **prerađenu i posuđenu radnju,**
- **plitko moraliziranje.**

Zapravo, dosta je ironično, zar ne, kako često trodimenzionalni filmovi imaju tako jednodimenzionalne likove i radnju. Ne mogu si pomoći, ali osjećam određenu dozu frustracije da se količina truda koja se već duže od cijelog desetljeća ulaže u nevjerojatne specijalne efekte i tehnologiju, ne ulaže TAKOĐER i u tradicionalne vrline priče, dijaloga i likova. Tehnologija ih nikada ne može zamijeniti. Kino je samo noviji drugačije medijalizirani pristup homerskom pjesniku koji priča priče o drevnim herojima i ratovima. Što me dovodi do sljedeće točke:

o Posuđivanje iz drevne povijesti: Uvijek me intrigiralo kako često znanstvena fantastika poseže u drevnu povijest za svoje teme – saga Zvezdanih Ratova je oduvijek rezonirala s klasičarima koji su proučavali nestabilan proces prijenosa moći sa senata Rimske Republike na carsko prijestolje Augustovog „Zlatnog“ Doba. I Avatar čini nešto slično, usprkos fasadi ekstremnog tehnološkog napretka. Tu se radi o starom arhetipu tehnološki naprednije i agresivnije sile koja želi pokoriti slabije ali beskrajno plemenitije društvo divljaka. Stvari koje su korporativni rudari rekli o Na'vima su odjek istog onog što su imperijalisti govorili kroz cijelu povijest – na primjer, Rimljani su govorili neke prilično teške riječi o navikama i modnom smislu starih Britanaca i o karakteristikama civilizacije koju su im oni donosili (tj. nametali). I kad smo mi došli na red za imperij, Britanci su rekli neke užasne stvari o Afrikancima i Azijcima. Itd., itd. Sad – da sve bude jasno, ono pozitivno u znanstvenoj fantastici je da nam pomaže da sagledamo suvremene činjenice malo jasnije. Ali postoje dobri načini da se ovo napravi, i ne tako dobri...

o Zaostali moral: Avatar je najviše uzburkao valove što se tiče politike i religije. Stvarno se morate namjerno truditi da biste ignorirali tu poantu. Tu su očite paralele s invazijom Iraka (pazi ovo! – rade invaziju da bi se dokopali dragocjenog sirovog materijala, i čak se ofenziva zove shock and awe!!) I u filmu ljudi, sa svojim sirovim materijalizmom (i filozofskim i ekonomskim) i destruktivnom tehnologijom koja siluje šume i drobi sav život pred sobom (dečki i njihove igračke) su ZLI (jeste shvatili?); Na'vi, sa svojom duhovnošću grljenja stabla božice Gaiae (za slučaj da vas zanima, to se zove sirovi panteizam i animizam) i miroljubivim (ha? – pardon, to bi trebalo biti „mirobraničkim“) lucima i strijelama su DOBRI (jeste i to shvatili?). Zapravo, znajući da ćemo gledati rat (pogledao sam prije da vidim da li je ovaj 12A film OK za 11-godišnjeg dječaka – osim par strašnih čudovišta s početka, uglavnom je), pogodio sam odmah nakon sastanka svih različitih protagonista da uber-zločka (Quaritcha) na kraju neće moći zaštititi sve njegove nevjerovatne tehno-igračke, nego će završiti na neugodnom kraju koplja. Ha! To će mu pokazati! Tako završe oni koji se miješaju sa silama koje nikad neće razumjeti!



E sad, meni ne smeta ako filmovi imaju svjetonazore i poruke koji se razlikuju od mojih. Takvo nešto je i očekivano, i nekad je čak to i smisao – i dio svrhe dobre i velike umjetnosti je da mi pomogne iskusiti kako je to biti netko drugi za neko vrijeme, da mogu uroniti u tuđi svijet. Zato, na primjer, volim Homera (pjesnika, ne Simpsona – iako volim i njega) – fascinira me politeizam stare Grčke, ali ga ne doživljam kao prijatnu. Zato volim i povijesne romane, te me očarava Turska iz knjiga Orhana Pamuka, Baltimore iz Žice (TV-serija, u originalu The Wire) i filozofska inteligencija znanstveno-fantastičnih filmova Andrewa Niccola. Naravno, sjajno je kad se i kršćanski svjetonazor može uvjerljivo i iskreno umjetnički izraziti (što je nažalost sve rjeđe). Ali to nije moj razlog zašto strastveno volim umjetnost(i).

Tako, usprkos svom mom uživanju u Avataru – i da, volio bih ga ponovno pogledati (u 3D-u, ako može u Imax formatu) jer je gledanje njegova najjača strana – Avatar zapravo i ne uspijeva. To je nevjerovatno sofisticirani malj za razbijanje ekološkog oraha (što, naravno, ne znači da ne bismo trebali naći načine da ljudska rasa postane dobar čuvar ovog planeta). I nažalost imat će apsurdne učinke na kulturu (bez sumnje, kao što je Boris Johnson predvidio), pogotovo s obzirom da nas izgleda čeka još 2 nastavka (jedva čekam!).

I osim toga... znate što se dogodilo kad se Pandorina kutija otvorila...

Avatar - malj za razbijanje Pandorine kutije

Written by Mark Meynell

Mark Meynell studirao je na Oxford University (New College) i Cambridge (Ridley Hall). Njegove tekstove možete čitati na blogu [quaerentia](#) .